bianet

KÜLTÜR SANAT

YT : Yayın Tarihi: 22.03.2026 00:05 22 Mart 2026 00:05
SG: Son Güncelleme: 22.03.2026 00:05 22 Mart 2026 00:05
Okuma/Okuma: 7 dakika

Dijital çağın çok sesli romanı 'para gürültüsü' ne söylüyor?

"latife tekin romanları okumayı sevenler, onun bakış açısından dünyaya bakanlar, her ne kadar onun daha önceki romanlarına göre biraz farklı olsa da bence bu yapıtı önemseyecek ve üzerinde konuşup onun önerilerini irdeleyecekler"

Mustafa Sütleş

"kurucusu ve yöneticisi" olduğu **gümüşlük akademisi**'nin bir gönlülüsü ve aktivisti olarak yakından tanıdığım, modern türk edebiyatının köşe taşlarından birisi olan sevgili latife tekin, bir kaç hafta önce yaptığımız bir görüşmede yeni romanının yayınlanmak üzere olduğunu söyledi. çıkıştır öğrenir öğrenmez her zaman olduğu gibi hemen edindim ve ilk fırsatta da okudum.

okumaya başlar başlamaz doğrusu çok şaşırdım, çünkü bambaşka ve paraya bakış ve tutumu nedeniyle çok da yakın olmadığı bir dünyayı anlatmaya soyunmuştu. biraz daha okuyunca bunun da yine bir *"latife tekin klasiği"* olduğunu fark ettim. taa **sevgili arsız ölüm**'le başlayan "yoksul ve yoksulluk" hikâyelerinden bir devamıydı bu roman. ama bu kez anlatıları yoksullar farklıydı. sanal dünyanın da aktivisti hattâ eylemcisi olan yoksulların sesiydi duyduğum. her ne kadar **manwes city**'de anlatılan dünyayla aynı olsa da, **muinar**'da kendini hatırlatan doğa ve toprağa bağlılığı vurgulasa da, **zamansız**'da dile gelen o doğanın tüm canlılarından bir anlamda el alsa da yine yoksul çoğunluğun hâllerine ve hikâyelerine odaklanıyordu.

eylemci kikobaki ve dünyası

bu kez seçilen kahraman aslında ressam olmak istediği hâlde maliye üzerine eğitim alan duyarlı, bilgili, ateşli ve muhalif bir genç, adı: **kikobaki**! yakınlıklarına ve ilişkilerine göre çevresindeki insanlar ondan **bakaal**, bazen de **bakaçro** diye de söz ediyorlar. ama bu ad onun gerçek adı mı, lâkabı mı, yoksa sanal âlemdeki rumuzu mu bu açık edilmiyor. ama o kendisine ad olarak bunu seçmiş, çevresindekiler, yandaşları ve muhalifleri de böyle sesleniyorlar. birkaç kişi dışında romandaki hemen tüm kahramanların isimleri böyle, farklı özgün, özel. ilk başta yadırgasak da sonra alışıyor. doğrusu bu yadırgı da sanal dünya ve sosyal ağlara olan mesafemize koşut. ben şimdilerde sosyal ağları kullanmıyorum. eskiden dahil olduğum anlarda ise bu tür rumuzları hiç kullanmadım. ama o ağlardaki arkadaşlarımın neredeyse yarısının böyle farklı adları vardı.

kikobaki, bu alanın jargonu ile söylersek bir "**youtuber**". ne demek olduğunu benim çağımdaki insanlar çok âşina değil belki, ama zamanın insanlarının sık kullandığı bir niteleme. eskiden "artist / aktrist / futbolcu / aykırı tipler" vardı. hattâ bunların arasında politikacılar kadar başka dünyaların insanları da vardı. şimdi hemen herkes youtuber, ve birbirlerini neredeyse dokuz süâlesine kadar tanıyor biliyorlar. romanı okuyunca sevgili latife'nin de en azından bu roman bağlamında onların bazılarıyla tanış olduğunu düşündüm.

kikobaki cep telefonuna yaptığı özel video kayıtlarıyla borsa ve para piyasasıyla, sanal ortamdaki para hareketlerinin gidişine, değişimlerinde daiz yorum ve değerlendirmeler yapan birisi. belirli ve yakından izleyen bir kitleye hitap ediyor, dahası onlarla etkileşiyor. yayının altına mesajlar bırakıyorlar değerlendirmeler yapıyorlar ve tepkilerde bulunuyorlar. kikobaki biraz da heyecanlı ve tezcanlı, dahası tepkileri "aşın ve sert" birisi. konuşurken çok duygusal ve duyarlı. önemli noktalara, olaylara değiniyor, konuşmalarında bunlara yer veriyor. dahası inancı ve politik duruşu yönünde de güç ve umut aşılamaya çalışıyor. ama öte yandan gelen tepkilere göre bazen sinirlenip sertleşebiliyor.

bir de annesi var **beyzâna**. o da ilginç bir kimlik, bu dünya kadar 'öte dünya'ya da hâkim. hem tek oğlunu kolluyor ve ona çeşitli uyarılarda bulunuyor, hem de yakından izliyor. onun çok yakın, sevdiği ve güvendiği bir başka arkadaşı daha var: romini ve onun sevgilisi seyla, "**analist abî**" diye tanınan "felsefecî *dâvâcı*" de aile dostu ve annesinin yakın arkadaşı. o da kikobaki'ye hem destek oluyor, hem de yeri geldiğinde uyarıyor. onun etkilemeye çalıştığı para dünyasında yasal ve yasal olmayan para alışverişi ile uğraşan bir de *"marketçi"* namıyla karşılı kutupta yer alan bir başka karakter var.

düşüncelerin ezgisi ve geri çağrılan sahil

bunlar ve romanın diğer önde gelen karakterleri "**düşüncelerin ezgisi**" başlıklı ilk bölümde teker teker tanıtılıyor okuyucuya. bazılarını keşfetmek için bulmacaları çözmek gerekiyor. ama sonunda geçmişleri, ilişkileri ve yaptıklarına dair bilgiler yaşamlarından ve geçmişlerinden kimi kesitler gündeme getirilerek okura tanıtılıyor, bu paylaşımlar sırasında klasik bir roman anlatısından söz etmek mümkün değil. âdeta bir youtube sayfası izler ve okur gibi, çok kişili, çok sesli bir takım paylaşımlarla canlı bir internet seansı gibi bunları izliyoruz.

"geri çağrılan sahil" başlıklı ikinci bölümde ise bir daha klasik anlatı biçimini yakalıyoruz ve kikobaki'nin annesinin yakın arkadaşı "**gümüşçü nasrî**"nin sahibi olduğu, **adabel sahili** adı verilen bir turistik yerdeki "**bahkgözü restoran**"a tatile (belki biraz da yardıma) gidiyor ve burada çalışan kişilerle tanışıyoruz. burası da bir sahil ve turizm mekânı olmakla beraber, ayrı dünyanın bir başka parçası ve burada sanal kumar dahil, para üzerine yasal ve yasal olmayan bir takım alışverişler söz konusu. dahası burada çalışan görev yapan insanlar da dünyanın farklı yerlerinden gelen ama asıl olarak yoksullar kümesine dahil olmanın sınırında gezinen insanlar. bunların dahil olduğu bazı gerilimlerle roman giderek bir polisiye hikâyeye dönüşüyor.

kikobaki, orada tanıdığı **eserya** adlı bir genç kadına âşık oluyor ve ileriye yönelik hayaller kuruyor. bu arada da önemli bir dolandırıcılığı ve haksız kazanç işini fark edip, internet bilgisi ve haksız kazanç ve dolandırıcılık türünde, kontrol dışı işlemlerin yapıldığı "2. **-derin-** internet"te sahip olduğu bilgiyi kullanarak bir müdahalede bulunuyor ve orada çalışan bazı insanların da dahil olduğu bir sisteme çomak sokuyor. bu tehlikeli müdahale sonucu gündeme gelebilecek olumsuzluklardan da, orada bulunan onu seven ve yardımcı olan birilerinin desteğiyle, kaçıp kurtuluyor.

farklı hikâye, farklı dünya ve uyanılar

roman latife tekin'in artık gelenekselleşmiş yoksul hikâyelerinden bir başkası. manwes city'de anlattığı insanlara benzer insanların, yine oradakine yakın bir dönemde yaşadıkları. ayrı biçimde, yer yer düşündürerek, yer yer eğlendirip meraklandırarak karşımıza çıkıyor. romanda olayların derinlemesine irdelenmesi ve tartışılması söz konusu değil, çünkü her şey çok hızlı, bir anlamda da zamanla yarışarak yapılıyor. ancak bazı aforizmalar ve akla gelen cümlelerin düşündürme potansiyeli ile okurun bunu kendi içinde yapması bekleniyor. bu işleri pek bilmem anlamam ama doğrusu onun söylediklerinin başında gelen 'çoğunluğun önünde sonunda kazanıp kazanmadığı' sorunsalını okumam sırasında düşündü durdum. hattâ, 'keşke gerçek olsa, olabilse' bile dedim.

yoksulların bu temelde ve olanların dolayımında yaşadıkları başka ikincil ve küçük olaylar da romanın içinde kendisine küçük ölçekte de olsa yer buluyor: kadın, çevre sorunları, çocuklara yönelik şiddet, çöçmenlik, ötekileştirme, ayrımcılık, köle gibi çalıştırma, vb. çok sayıda özel durum çizilen panoramanın hem gerçekliğini hem de acilliğini büyütüyor.

buradan yola çıkarak her ne kadar coğrafya türkiye coğrafyasını düşündürse de sevgili latife tekin aslında çok kesimli, çok kimlikli bir toplumdan söz ederek bir tür "yoksullar dünyası" kurmuş. şimdi yaşadığımız dünyada her şeyin neden ve sonucunun "para"nın hareketleriyle şekillenıyor olması bu hikâyenin içinde olduğumuz zamanda yaşandığına dair bir düşünceyi benimsememize neden oluyor.

öte yandan bu sürecin sonunun olmadığı, günün birinde çökeceği çözümlemesi de bundan yoksulların olası en az etkilenmesini sağlayacak araç ve yöntemlerle aşılabilmesi isteği ve umudu da tekin'in gözettiği toplum kesimlerinin umudunu çoğaltan bir unsur olarak dikkât çekiyor.

anlatıları toplum felsefi ve politik olarak pek çok tartışmayı başlatma potansiyeline sahip. bu yanıyla da aslında bu tür konulara kafa yoranlar açısından bir tartışma çerçevesi de oluşturuyor, dolayısıyla da "politika-yaşam" ilişkisi üzerinde en azından hissettirdikleri temelinde bir mücadeleye de destek sunuyor.

latife tekin romanları okumayı sevenler, onun bakış açısından dünyaya bakanlar, her ne kadar onun daha önceki romanlarına göre biraz farklı olsa da bence bu yapıtı önemseyecek ve üzerinde konuşup onun önerilerini irdeleyecekler. ayrıca modern romanın eğlence/eğlendirme boyutu düşünüldüğünde de, özellikle genç yoksulların eğer hâlâ roman, kitap okuyorlarsa, en azından kendi gündemlerinden söz edildiği ve kendilerini içinde bulacakları için biraz bulmacalı, oyuncaklı hoş bir roman olarak değerlendirebileceklerini de söyleyebilirim.

ayrıca sevgili mehmet tekin'in desenleri de kitabı okurken, en azından bu desenlere âşına olanlara roman karakterleriyle ilgili kimi özelliklerin altını çizmesi bağlamında ek bir okuma sağlıyor ve imkân oluşturuyor.

küresel benzerlikler ve koşutluklar

21.yüzyılın ilk beş yılı çok heyecanlı ve finans dünyasının artık herhangi bir sınırı olmadığını hepimiz öğrendik. dünya edebiyatını da elimden geldiği kadar izlediğim için son iki yıl içinde yabancı yazarlardan okuduğum bazı romanlarla "para gürültüsü" arasında bazı benzerlikler olduğunu düşünüyorum.

bunlardan özellikle fransız yazar **benjamin fogel**'in *"irina'ya göre şefferfik"* romanı aklıma geldi. özellikle sanal dünya, kimliklerin internet ortamındaki âlemlikleri ve bilinirlikleri, özellikle de "derin internet"in ve insanların bu sanal dünyanın kontrolunda olması hâli ve buna yönelik itirazda bulunan bir kesimin eylem ve ilişkilerini. kikobaki'nin konumu ve yaptıklarına benzettim.

ikincisi ise alman gazeteci **joachim zelter**'in "İşsizler okulu" adlı romanıydı. bu romanda da küresel krizin artık insan emeğine ihtiyacı kalmadığı ve herkesin bir işi olması gerektiği için bunu sağlayacak donanımları ve özellikleri edinmek için zorunlu olarak gidilen bir okul / kurs çevresinde yaşananlar anlatılıyordu. bununla olan benzerlik ise, para gürültüsü'nü yaratan ve yaşayan çoğunluğun yani yoksulların aslında dünyanın asıl belirleyeni olduğu gerçeğini ortaya koymasıydı.

para gürültüsü, edebiyattaki olası yeri bakımından ise dünyanın gündeminde olduğu konuları işlemesi, bunu basit biçimde ve hem eğlendirerek, hem de düşündürerek yapması bağlamında bence uluslararası edebiyat camiasında da okunacak bir yapıt olarak göze çarpıyor.

paranın gürültüsü

can yayınları, mart 2026

https://www.canyayinlari.com/para-gurultusu-9789750766909

(HS/Hİ)

Haber Yeri İstanbul Latife Tekin

https://bianet.org/yazi/dijital-cagin-cok-sesli-romani-para-gurultusu-ne-soyluyor-317910

2026-03-22 00:15:28